

УДК 633.16:631.526.3

Маренюк О. Б.*, Гончар Т. М., Дорощук В. О.

Інститут кормів та сільськогосподарства Поділля НААН, проспект Юності, 16,
м. Вінниця, 21100, Україна

*e-mail: masa999@i.ua

НОВІ СОРТИ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО 'АЙРІС' ТА 'ТІВЕР' СЕЛЕКЦІЇ ІНСТИТУТУ КОРМІВ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ПОДІЛЛЯ НААН

При вирощуванні ячменю ярого виникають різноманітні несприятливі фактори, які мають прямий вплив на рівень метаболічних процесів, на зміну обігу речовин, а також перерозподіл і засвоєння поживних речовин. Посуха, високі температури, надлишкова щільність, засолення – невеликий перелік стресових факторів, які дуже насторожують аграріїв останнім часом. Великою проблемою для багатьох регіонів є шкідливий вплив підвищених температур. Стресовий ефект проявляється у вигляді уповільнення зростання, зниження схожості, скручування листя, підвищеної схильності до хвороб та інше. Тому в науковій установі Інституту кормів та сільськогосподарства Поділля НААН найбільшою увагою надається створенню сортів ячменю ярого, які є стійкими до впливу кліматичних факторів, засолення ґрунтів, збудників хвороб, шкідників, з підвищеною продуктивністю і якістю.

Результатом роботи селекціонерів відділу селекції зернових та олійних культур Інституту кормів та сільськогосподарства Поділля НААН є створення сортів ячменю ярого 'Тівер', 'Айріс', насінництво яких підтримується в установі-оригінації.

Сорт ячменю ярого 'Тівер' створений методом гібридизації. Занесений до Реєстру сортів рослин України з 2016 року. Рекомендовані зони для вирощування Лісостеп і Полісся. Сорт інтенсивного типу, пивоварного напрямку використання.

Відноситься до дворядних ячменів. Стійкий до посухи, полягання та осипання (8,3–8,7 балів), ураження хворобами (борошниста роса, гельмінтоспоріоз, сажка) – 8,4–8,6 балів.

Середньостиглий, вегетаційний період 92–94 днів. Стебло міцне, висотою 64–67 см. Вирівняність зерна 96 %, екстрактивність – 80 %. Вміст білка – 10,5–11 %. Маса 1000 зерен – 46,0–48,0 г. За роки випробування в закладах експертизи (2013–2015 рр.) приривок урожаю над національними стандартами по зоні Полісся +4,8 ц/га (+11,8 %). Потенційна можливість сорту до 90 ц/га.

Апробаційні ознаки. Різновид – *nutans*. Куш напівпрямий, початок колосіння середній. Соломина – слабко виповнена. Остюки мають слабе антоціанове забарвлення на кінчиках і довші відносно колоса. Колос: положення у просторі горизонтальне, має два ряди, циліндричної форми, нещільний, короткий. Форма зернівки видовжено-

еліптична, поверхня зовнішньої квіткової луски тонко зморшкувата, має довгі волоски основної щетинки, опушення зовнішньої квіткової луски відсутнє.

Агротехніка – звичайна для зони вирощування. Норма висіву 4,0 млн./га насінин. Строк сівби ранній – початок польових робіт. Протруєння насіння забезпечує надійний захист рослин від хвороб.

Комерційна цінність сорту. Стабільна та висока врожайність у виробничих умовах. Підвищена імунна та польова стійкість до несприятливих умов вирощування.

Сорт ячменю ярого 'Айріс' створений методом гібридизації. Занесений до Реєстру сортів рослин України з 2017 року. Рекомендовані зони для вирощування Полісся та Степ. Сорт інтенсивного типу, зернового та пивоварного напрямку використання.

Відноситься до дворядних ячменів. Стійкий до посухи (8–9 балів), полягання (8–9 балів), ураження хворобами (борошнеста роса (8–9 балів), гельмінтоспориоз (8,6–9 балів), карликова іржа (8 балів)).

Середньостиглий, вегетаційний період 82-95 днів. Стебло міцне, висотою 64–69 см. Вирівняність зерна 97 %, екстрактивність – 82 %. Вміст білка в зоні Степу – 12,1 %, Полісся – 11,0 %. Маса 100 зерен – 46,5–49,0 г. В роки випробувань досягав рівня врожайності 5,0–6,5 т/га.

Апробаційні ознаки. Різновидність – *nutans*. Колос дворядний, довгий, нещільний, неламкий, циліндричної форми, напівпрямий. Ості довгі, мають наявне антоціанове забарвлення кінчиків. Квіткова луска грубо зморшкувата, перехід в ость поступовий. Кущ напівпрямий. Лист не опушений. Зерно світло-жовте, тонко плівчасте, видовжено-еліптичної форми.

Агротехніка – звичайна для зони вирощування. Строк сівби ранній – початок польових робіт. Норма висіву – 3,5–4,0 млн./га схожих насінин.

Сорти ячменю ярого селекції Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН відповідають критеріям сучасних вимог при виборі сортових ресурсів для господарств лісостепової, степової та поліської зон України. Слід відмітити нові сорти 'Айріс' та 'Тівер', які за несприятливих гідротермічних умов вегетації проявляють досить високий потенціал продуктивності й адаптивності до стресових умов.